

עין משפט
נר מצוה

^{נח א מוי פ"ג מה' סוטה הלכה טז סגמ עשין ט'}

תורה אור השלם

1. ויאמר ה' אלהים אל הקהן כי עשית זאת ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה על גזנך תלך ועקר תאכל כל ימי חייך;

בראשית ג יד

2. והשביע הבתן את האשה בשבעת הקלה ואמר הבתן לאשה יתן ה' אותך לאלה לאשבעה בתוך עמך בתת ה' את ירכב נפלת ואת בטנך צברה;

3. והשקה את הפנים והיתה אם נטמאה ותמעל מעל באישה וכאז בה הפנים התאחרים למרים וצבתה בענה ונפלה ירכה והיתה האשה לאלה בקרב עמה;

4. וכאז הפנים התאחרים האלה במעין לצבות נטן ולנפל ירך ואמרה האשה אמן אמן; במדבר ה כב ויאחזהו פלשתים ויקירו את עיני ויורידו אותו ויאסירנה בנששתם ויהי שותן בבית האסירים; שופטים טז כא ויסבו עשרה נגרים נשיא כלי יואב וכן את אבשלום ומיתתה;

7. ויעש אבשלום כדרך הזה לכל ישראל אשר יבאו למשפט אל המלך ויגנב אבשלום את לב אנשי ישראל;

8. ויאמר יואב לא כן אחילה לבניך ויחק שלשה שבטים בכפו ויתקעם בלב אבשלום ודגדו יהי בלב האלה; שמואל ב יח יד ותתעב אותו מדרך לדעה מה יעשה לו;

10. ותסגר מרים מרחץ למחנה שבעת ימים ותעם לא נסע עד האסף מרים;

11. ויעל יוסף לבקר את אביו ויעלו אתו כל עבדי פרעה וקני ביתו וכל זקני ארץ מצרים; בראשית נ ו יחק משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקד יפקד אלהים אתכם והעליקם את עצמותי מזה אתכם; שמות יד יט ויקבר אתו בני בארץ מצאט מול בית פטו ולא ידע איש את קברתו עד היום הזה; דברים לו ו 14. אז יבקע כשחר אורך וארכתך מנחה תצמח ותלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך; ישעיהו יח 7 15. ויאמר לו אביו ואמו האין בגנות אחיך ובכל עמי אשה כי אתה חולך לקחת אשה מפלשתים הערלים ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני; שופטים ג 16. ואביו ואמו לא ידעו כי מין היא כי תאנה הוא מבקש מפלשתים ובעת ההיא פלשתים בושלים בישראל; שופטים יד ד 17. ויהלך שמשון ועתה וירא שם אשה זונה ונא אליה; שופטים טז א 18. וירד שמשון תמננה וירא אשה בתמננה ממנות פלשתים; שופטים יד א 19. ויהי אחרי כן ויאהב אשה בנחל שרן ושמה

20. ותישנהו על ברביה ותקרא לאיש ותגלה את שבע מחלפות ראשו ותחל לענותו ויסר בחו מעליה; שופטים טז יט 23. ויגד לה את כל לבו ויעלו סרני פלשתים ויעלו הכסף בקדם; שופטים טז יח 29. ויהי דין אלהים אני מבטן אמי אם גלחתי וסר ממני בחי וחילימי והייתי בכל האדם; שופטים טז יז 24. ויהי כי הציקה לו ברביה כל הימים ותאלצוהו ותקצר נפשו למות; שופטים טז טז 25. ועתה השמירי נא ואל תשתי יין ושכר ואל תאכלי כל טמא; שופטים יג ד 26. ויבקע אלהים את המכתש אשר בלחי ויצאו ממנו מים וישת ותקם רוחו ויהי על כן קרא שמה עין הקורא אשר בלחי עד היום הזה; שופטים טז יט 27. ותחל רוח ה' לפעמה במחנה דן בין יצרנה ובין אשקאל; שופטים יג כה 28. יהי דן נחש עלי דרך שפיפו גליו ארז הנשך עקבי סוס ויפל רכבו אחור; בראשית מט יז 29. פעמן זקב ורמון פעמן זקב ורמון על שולי המעיל סביב; שמות כח לד 30. כי הניח הקרה וילדת בן ומורה לא יעלה על ראשו כי נזיר אלהים יהיה ויצר מן הכסף ודוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים; שופטים יג ה

מ:

המקנא פרק ראשון סוטה

נחש הקדמוני. נתן עיניו צהוב וצב עליה והיינו דכתיב (בראשית ג) הנחש השיאני לשון תשמיש ונשואין הוא: **נעלו הימנו**. קומה זקופה: **יהא מלך**. שלך עשאו ערום מכל: **אני אמרתי** **יסלך צקומה זקופה**. מקללתו אמה למד. וכן כל אלה אמה למד מקללתן: **קין**. נתן עיניו צמאומה ימירה שנולדה עס הכל ששתי תאומות נולדו עמו^(י) והיינו דכתיב (בראשית ד) את אחיו את הכל שני אחים שני ריבויים: **קרת**. צמאומה ימירה שנולדה עס הכל ששתי תאומות נולדו עמו^(י) והיינו דכתיב (בראשית ד) את אחיו את הכל שני אחים שני ריבויים: **קרת**. על הכהונה ונצלו: **נלעם**. צממונו של בלק לקלל את ישראל ונהרג צמדיו שהלך ליטול שכר עשרים

וכן מצינו ^(כ) בנחש הקדמוני שנתן עיניו במה שאינו ראוי לו מה שביקש לא נתנו לו ומה שבירד נטלוהו ממנו אמר הקב"ה אני אמרתי יהא מלך על כל בהמה וחיה ועכשיו י' ארור הוא מכל הבהמה ומכל חית השדה אני אמרתי יהלך בקומה זקופה עכשיו על גחונו ילך אני אמרתי יהא מאכלו מאכל אדם עכשיו עפר יאכל הוא אמר אהרוג את אדם ואשא את חוה עכשיו איבה אשית בינך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה וכן מצינו בקין וקרח ובלעם ודואג ואחיתופל וגחזי ואבשלום ואדוניהו ועוזיהו והמן שנתנו עיניהם במה שאינו ראוי להם מה שביקשו לא ניתן להם ומה שבידם נטלוהו מהם: בייך התחילה בעבירה וכו'; מנא ה"מ אילימא משום דכתיב² בתת ה' את יריכך נופלת ואת במטך צבה והכתיב³ וצבתה בטנה ונפלה ירכה אמר אב"י כי לייט לייט תחילה ירך והדר בטן לייט אומיא כי בדקי כי אורחיהו בדקי בטן ברישא והדר ירך בקללה נמי כתיב⁴ לצבות בטן ולנפיל ירך⁵ ההוא דמודע לה כהן דבטן ברישא והדר ירך שלא להוציא לעז על מים המרים: **במתני'** שמשון הלך אחר עיניו לפיכך נקרו פלשתים את עיניו שנאמר ⁵ ויאחזהו פלשתים וינקרו את עיניו אבשלום נתגאה בשערו לפיכך נתלה בשערו ולפי שבא על עשר פלגשי אביו לפיכך נתנו בו עשר לונביות שנאמר ⁶ ויסבו עשרה ^(ב) אנשים נושאי כלי יואב ולפי שגנב ג'^א גנבות לב אביו ולב ב"ד ולב ישראל ^(י) שנאמר ⁷ ויגנב אבשלום את לב אנשי ישראל לפיכך נתקעו בו ג' שבטים שנאמר ⁸ ויחק ^(ב) שלשה שבטים בכפו ויתקעם בלב אבשלום וכן ⁹ לענין הטובה מרים הכתינה למשה שעה אחת שנאמר ⁹ ותתעב אחותו מרחוק לפיכך נתעכבו לה ישראל ו' ימים במדבר שנאמר ¹⁰ והעם לא נסע עד האסף מרים יוסף וכה לקבור את אביו ואין באחיו גדול ממנו שנאמר ¹¹ ויעל יוסף לקבור את אביו ויעל עמו גם רכב גם פרשים מי לנו גדול מיוסף שלא נתעסק בו אלא משה משה וכה בעצמות יוסף ואין בישראל גדול ממנו שנאמר ¹² ויחק משה את עצמות יוסף עמו מי גדול ממשה שלא נתעסק בו אלא המקום שנאמר ¹³ ויקבור אותו בגיא לא על משה בלבד אמרו אלא על כל הצדיקים שנאמר ¹⁴ והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך: **גמ'** ת"ר שמשון בעיניו מרד שנאמר ¹⁵ ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני לפיכך נקרו פלשתים את עיניו שנאמר ⁵ ויאחזהו פלשתים וינקרו את עיניו איני והכתיב ¹⁶ ואביו ואמו לא ידעו כי מה' הוא כי אול מיהא בתר ^(א) ישרותיה אול תניא ¹⁷ רבי אומר תחילת קלקולו בעוזה לפיכך לקה בעוזה ^(ה) תחילת קלקולו בעוזה דכתיב ¹⁷ ויילך שמשון עזתה וירא שם אשה זונה וגו' לפיכך לקה בעוזה דכתיב ¹⁸ ויורד שמשון תמננה תחלת קלקולו מיהא בעוזה היה ¹⁹ ויהי אחרי כן ויאהב אשה בנחל שורק ושמה דלילה תניא רבי אומר אילמלא ¹⁰ (לא) נקרא שמה דלילה ראויה היתה שתקרא דלילה דילדלה את כחו דילדלה את לבו דילדלה את מעשיו דילדלה את כחו דכתיב ²⁰ ויסר כחו מעליו דילדלה את לבו דכתיב ²¹ ותרא דלילה כי הגיד לה את כל לבו דילדלה את מעשיו דאיסתלק שכינה מיניה דכתיב ²² והוא לא ידע כי ה' סר מעליו ותרא דלילה כי הגיד לה את כל לבו מנא ידעה א"ר חנינ א"ר ניכרין דברי אמת אב"י אמר ידעה בו באותו צדיק דלא מפיק שם שמים לבטלה כיון דאמר ²³ נזיר אלהים אני אמרה השתא ודאי קושטא קאמר ²⁴ ויהי כי הציקה לו בדבריה כל הימים ותאלצוהו מאי ותאלצוהו אמר רבי יצחק דבי רבי אמי בשעת גמר ביאה נשמטה מתחתיו ²⁵ ועתה השמרי נא ואל תשתי יין ושכר ואל תאכלי כל טמא מאי כל טמא ותו עד השתא דברים טמאים קאכלה א"ר יצחק דבי רבי אמי דברים האסורים בניזיר ²⁶ ויבקע אלהים את המכתש אשר בלחי א"ר יצחק דבי רבי אמי הוא איוה לדבר טמא לפיכך נתלו חייו בדבר טמא ²⁷ ותחל רוח ה' וגו' א"ר חמא בר' חנינא חלתה נבואתו של יעקב אבינו דכתיב ²⁸ יהי דן נחש עלי דרך לפעמו במחנה דן א"ר יצחק דבי רבי אמי מלמד שהיתה שכינה מקשקשת לפניו כווג כתיב הכא לפעמו במחנה דן וכתיב התם ²⁹ פעמון ורימון בין צרעה ובין אשתאול אמר ר' אסי צרעה ואשתאול שני הרים גדולים היו ועקרון שמשון וטחנן זה בזה ³⁰ והוא יחל להושיע את ישראל אמר רבי חמא ברבי חנינא הוחל

היה ונתקנא דדוד שראהו נכון דבר ואיש תואר ומראה פנים בהלכה דכתיב (שמואל א טו) הנה ראייתי בן לשי בית הלחמי וגו' ואמר באגדה דחלק (סנהדרין נב:) דכל הפסוק הזה דואג אמרו בלשון הרע: **ואחיתופל** נתן עיניו צמלוכה דלאמר צחלק (שם קא: ¹) ראה אש יואל מאמטו וכסבור שעתיד למלוך². ומה שצידו נטלו הימנו לא יחלו ימיהם³: גחזי. צממונו של עמון ונטטרע⁴: ואדוניו. באבשיג ונהרג⁵: עשויו. דכהונה והלרעת זרחה על מלכו (דה"צ טו:) כי לייט כו'. וקללה היא תחלת הפורענות: **מיסו כי דקי מיא כי אורחיהו דקי**. שצמעים נכנסות תחילה ומקלקלות אותן ואח"כ נופלות לירך: **שלא להוליא לעז**. שיאמרו לא עשו כסדר האלה ואין פורענות זו על ידן: **במתני'** שמשון הלך אחר עיניו.

כדילף לקמן: על עשר פלגשי אביו. דכתיב צספר שמואל (ב טו) ויעזוב עשר נשים פלגשים לשמור הבית: **וננציום**. מנימות: **לז אציו ולז ב"ד**. דכתיב (שם) אלכה נא ואשלמה את נדרי וגו' וכתיב את אצשלום הלכו מאתים איש קרואים והולכים לתומם ואמרינן בסוטה דירושלמי^(א) קרואים מדוד שעל ידי מלות דוד הלכו עמו אמר לו כתוב לי שילכו עמי אותן שנים שאצחר וכתב לו והיה מראה חותמו של דוד לשנים והולכים אחריו וכן לשנים אחרים עד שכיום מאתים וכולן ראשי סנהדראות הרי לב אציו ולז ב"ד. ולז אנשי ישראל דכתיב [שם] צקרב איש להשחמותו וגו' וכתיב מי ישימי שופט צאחק [שם] וכתיב ויגנוז אצשלום את לב אנשי ישראל: ואין **נאחיו גדול ממנו**. שהיה מלך. הרי מדה שמדד שנקרב אציו בגדולים וכו צמדה מדדו לו שנקרב הוא בגדולים^(ב): **מי לנו**. לענין כבוד קבורה ליקרב בגדולים גדול מיוסף שלא נתעסק בו אלא משה שהוא גדול מישראל ואין בישראל גדול ממנו. הרי שצמדה שמדד לקבור את יוסף כצדו קבור ממש' שלא נתעסק בו אלא משה שהוא גדול מיוסף: **נאחיו גדול ממנו**. שהיה מלך. הרי מדה שמדד שנקרב אציו בגדולים וכו צמדה מדדו לו שנקרב הוא בגדולים^(ב): **מי לנו**. לענין כבוד קבורה ליקרב בגדולים גדול מיוסף שלא נתעסק בו אלא משה שהוא גדול מישראל ואין בישראל גדול ממנו. הרי שצמדה שמדד לקבור את יוסף כצדו קבור ממש' שלא נתעסק בו אלא הקצ"ה: **גמ' צעניו מרד**. ע"י עיניו מרד צנזרו^(א): **כי מה' הוא**. שחשק צאוהא אשה כדי להסגרות צלשמים: **והסניו וירד שמשון סמנפה**. וירא שם אשה מצנות פלשתים ומיטצ צעני שמשון. ומעשה של זו שצתמנת קודם למעשה של זו שצעוה: **סחילם קלקולו מיהא צעוה סוה**. דההיא דתמננת לאו קילקול הוא כולי האי שלקחה לו לאשה ולא צא עליה צונות:

סדילדנל. עקרה. כמו אצני הר סנדלדלו⁽¹⁾: **מנא ידעה**. הלא כמה מצינ אמר לה קודם לכן ומלאתו שערן: **נכרין דברי אמם**. מתקבלין ומיושצין ודבורים על אופניהם. ראתה שערו גדול ולא היה שומה יין והצינה שהצדנים האחרונים שאמר לה שצדנה הזה היה כמו גדול אמת הן: **וטאלצוהו**. לשון דוחק ומנוקה: **נשעם גמר ציאה**. תאות האדם מרובה: **דכנים האסורים לנויר**. משרת ענבים כגון נזיר ששרה ענבים בזים יש צהם טעם יין דלא נפקא מכל אשר יעשה מגפן היין (במדבר ו): **מנספ**. מקום קציעות השן: **איוס לדצר טמא**. לישא צת אל נכר: **דכדז טמא**. לחי החמור שאלמלא הוא היה מת צלמא: **רוח ה'**. רוח נצוהא ששרתה על יעקב: **מקשקשם לפניו**. לזווחו באשר הוכך: **הוחל**

21. ותרא דלילה כי הגיד לה את כל לבו ותשלח ותקרא לסרני 22. ותאמר פלשתים עליך שמשון וחק משנתו ויאמר אצא בפעם בפעם ואנער והוא לא ידע כי הציקה לו ברביה כל הימים ותקצר נפשו למות; שופטים טז טז 25. ועתה השמירי נא ואל תשתי יין ושכר ואל תאכלי כל טמא; שופטים יג ד 26. ויבקע אלהים את המכתש אשר בלחי ויצאו ממנו מים וישת ותקם רוחו ויהי על כן קרא שמה עין הקורא אשר בלחי עד היום הזה; שופטים טז יט 27. ותחל רוח ה' לפעמה במחנה דן בין יצרנה ובין אשקאל; שופטים יג כה 28. יהי דן נחש עלי דרך שפיפו גליו ארז הנשך עקבי סוס ויפל רכבו אחור; בראשית מט יז 29. פעמן זקב ורמון פעמן זקב ורמון על שולי המעיל סביב; שמות כח לד 30. כי הניח הקרה וילדת בן ומורה לא יעלה על ראשו כי נזיר אלהים יהיה ויצר מן הכסף ודוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים; שופטים יג ה

מסורת הש"ס

(א) אדרי"צ פ"ה, (ב) קצת מתנ, (ג) ו"ל לצבות וכו"א נמשנה צממשיות וכן צע"י אצל כחוספתא פ"ג איתא גנצות, (ד) רש"ל מ"ו, (ה) (ע"י מוס' לקמן יא. ד"ה מרסי), (ו) (מוספתא פ"ג, (ז) (ע"י מוספות מגילה כה, (ח) (ב"ר כב ז), (ט) (סנהדרין קו, (י) (וע"ש צ"ע), (יא) (נכרש"י צע"י יש כאן סה"ד), (יב) (מהלכ נה), (יג) (מ"ב ה), (יד) (מ"א ב), (טו) (פ"א ה"ח), (טז) (ע"י מו,)

הגהות הב"ח

(א) במשנה ויסבו עשרה נערים ונשאי כלי יואב ויכו את אבשלום ולפי שגנב: (ב) שם ויחק יואב שלשה שנים: (ג) צמירא צמר ישרות עיניו אל: (ד) שם לקה צהה תחילה תחילת: (ה) (רש"י ד"ה ואין צלחיו וכו') בגדולים דמי לנו וכו' שאין לנו גדול בכבוד קבורה ממש' כנ"ל והדיא:

מוסף רש"י

שלא להוציא לעז על מים המרים: משום דהוא אמר לה קללה צרשא את יריכך נופלת וגו' וסוף המס' בלצו דרך מנספא, דכתיב וצבתה בטנה והדר ונפלה ירכה, נלך הוצרך להודיע תחלה שהמים בדרך מנספאן יציקוה (לקמן כח.), מקשקשת צע"י צע"י (מה מו.)

תוספות שאנץ

וכן מצינו בקין נתן עיניו באומרה יתירה שנולדה עס הכל דשני תאומות נולדו עמו דכתיב את אחיו את הבל שני אחין ב' ריבויין. קרח על כהונה ונבלל. בלעם בממונו של בלק לקלל ישראל ונהרג ביוזין שדהלך ליטול שכר כ"ד אלף שנפלו מישראל בעצתו. דואג אביר הרועים וגדול שבתלמידים היה ונתקנא בדוד כדכתיב הנה ראיתי בן לישי בית הלחמי ואמר בהרגה בפ' חלק כל הפסוק הזה אמרו דואג בלשון הרע. ואחיתופל נתן עיניו במלוכה דראמירון ראה אש יוצאה מאמטו וכסבור שעתידי למלוך. ויחזו בממונו של נעמן ונטטרע אבשלום במלכות ונהרג אדניהו באבשיג ונהרג ועוזיהו בכהונה והצריעת ורחה במצחו. ל"ה. גנב לב אביו ולב בית דין פ"ה שאמר אלכה ואשלמה את נדרי. וכתיב ואת אבשלום הלכו מאתים איש (וא"ת) (ואמרי)

הרי גנב לב אביו ולב בית דין ל"ה: תחלת קלקולו מיהא בעוזה היה. פ"ה והוא דתמנת לאו שלקחה הוא כולי האי שלקחה לו לאשה ולא בא עליה בנות. ל"ה. וכן איכא בירושלמי ואצ"ג דגויה היתה שמא בצינעה בא עליה אבל ההיא דעוזה לא היה דרך נשואין אלא דרך